

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2022.67.09>
УДК 343.98

Олександр Анатолійович Гуменський
кандидат юридичних наук,
головний судовий експерт
Чернігівського відділення

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6860-4925>

E-mail: robingum@meta.ua

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ПРО «ПРАВИЛЬНУ» КЛАСИФІКАЦІЮ ЗАДАЧ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

Стаття присвячена виробленню єдиного підходу до класифікації завдань судових експертиз за метою як основним змістом поняття завдання. Запропоновано графічне представлення правила класифікації зазначених задач у вигляді вектора індукції експертних задач (ВІЗЕ). На підставі ВІЗЕ доведено об'єктивне існування ідентифікаційних, класифікаційних, діагностичних та ситуаційних завдань, а також такої класифікаційної спільності, як групофікація II типу.

Ключові слова: класифікація задач судових експертиз, вектор індукції експертних задач, ідентифікація, класифікація, групофікація II типу, діагностика, ситуаційні завдання.

Постановка проблеми. На сьогодні питання класифікації задач судової експертизи є дискусійними. Зазначимо, що найчастіше вони прирівнюються до криміналістичних задач взагалі, але це не є цілком вірним, хоча б з тих міркувань, що судова експертиза не завжди пов'язана з розслідуванням злочинів чи кримінальних проступків. І хоча експертологія бере свій початок з криміналістики, повною мірою використовує її термінологічний та методологічний апарати, завдання її вужчі, якщо розглядати всю область криміналістики, але набагато глибші, якщо брати тільки розділ криміналістичної техніки у застосуванні до всього спектру судових експертиз. Як зазначає О. Р. Росинська: «криміналістична наука знаходить своє застосування не тільки у кримінальному, а й у цивільному і адміністративному судочинстві, судочинстві у справах про адміністративні правопорушення» [15]. Незважаючи на те, що в даний час теорії криміналістичних задач спрямовані у своїй основі на забезпечення вирішення саме експертних задач, будучи, по суті, теоріями судово-експертних задач [15], у цій статті ми **не розглядаємо** класифікацію криміналістичних задач (взагалі), а лише класифікацію задач судової експертизи (зокрема).

На сьогоднішній день існує кілька точок зору на проблеми, які ми хочемо тут висвітлити, і всі вони пов'язані з розмежуванням цих задач, тобто

зрештою, з встановленням меж тих методів, які застосовуються для їх вирішення. Отже.

Більшість дослідників сходяться на думці, що експертні задачі з першого наближення можна звести до ідентифікаційних та неідентифікаційних (до речі, В. А. Образцов, трактуючи розпізнавання як якийсь універсальний метод [9] – тобто все є розпізнавання, вводить поняття ідентифікаційного та неідентифікаційного розпізнавання [12]). Розуміння цього розмежування (ідентифікаційні та неідентифікаційні) проходить по межі області ідентифікації, і слід зазначити, що вже на цьому етапі думки вчених розходяться. Деякі з учених, говорячи про ідентифікацію, мають на увазі лише порівняльне дослідження для встановлення тотожності одиничного матеріального об'єкта (рівність об'єкта самому собі за принципом *те саме*), відмовляючи в існуванні поняття групової ідентифікації [8], і відносячи цей вид досліджень до неідентифікаційних. Інші ж, розділяючи безпосередньо поняття індивідуальної та групової ідентифікації, все ж такі об'єднують їх у єдиний клас (тут доречно навести висловлювання А. В. Савінова: «Ототожнення означає вбачання одного й того ж, як того ж самого, у його різних проявах. При цьому або один і той же предмет розглядається як той же у всіх своїх різних станах, або в багатьох предметах вбачається та сама загальна риса, за якою ці різні предмети схожі між собою, утворюючи ряд однорідних предметів» [16, с. 12]). Існує проблема й у розумінні необхідності подальшого поділу на класи вже неідентифікаційних досліджень. Тут також є дві умовні групи. Перші не бачать у цьому потреби. У цьому таборі також немає єдності, але тепер вже із приводу назви цих досліджень: одні пропонують залишити усе як є, тобто. говорять саме про неідентифікаційні дослідження або неіндивідуально-ідентифікаційні [18, с. 58] (критикуючи даний підхід і відзначаючи деяку штучність такого розмежування, ми вважаємо, що застосовуючи його, наприклад, до кольорів спектру, ми могли б говорити лише про червоний і не червоний колір); інші пропонують вважати весь клас неідентифікаційних досліджень діагностикою [15], інші – розпізнаванням (фактично ототожнюючи ці два поняття) [3] тощо.

Другі – прибічники подальної класифікації неідентифікаційних видів досліджень – поділяють їх на діагностичні, класифікаційні та ситуаційні (на цій позиції стоять більшість учених, див. наприклад [13]), або лише на класифікаційні та діагностичні [10, 23, с. 19], класифікаційні та ситуаційні [17], діагностичні та ситуаційні [2] (в цьому випадку автори відмовляють класифікації в існуванні як окремого виду досліджень і відносять її або до діагностики, або до ідентифікації, див. нижче) і т.і.

Тому, як пише у своїй статті М. В. Бурвіков «підходи багатьох авторів до проблеми класифікації експертних завдань мають принципові відмінності, що явно свідчить про необхідність подальших наукових досліджень із цього питання» [1].

Розкриваючи логічний смисл поняття класифікації, Н. І. Кондаков писав: «Будь-яка класифікація переслідує конкретні цілі та будується з дотриманням логічних правил розподілу обсягу поняття, а саме:

1) в одній і тій же класифікації необхідно застосовувати одну й ту саму основу;

2) обсяг членів класифікації повинен дорівнювати обсягу класифікаційного класу (пропорційність розподілу);

3) члени класифікації повинні взаємно виключати один одного; це означає, що жоден з них не повинен входити в обсяг іншого класу;

4) підрозділ на підкласи має бути безперервним, тобто необхідно брати найближчий клас і не перескакувати у віддаленіший клас» [7, с. 214-215].

Нашим завданням є спроба відшукування деякого універсального правила класифікації експертних завдань та, в результаті, однозначного розподілу їх за класифікаційними групами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У зв'язку з тим, що практичні експерти мало цікавляться теоретичними проблемами, а вчені, як правило, не пишуть експертиз, проблема класифікації задач судових експертиз перетворилася на теоретичне завдання, мудрування, що має мало спільного з насущними проблемами експертології. І це абсолютно неправильно, так як на наш погляд (автор має близько 30 років практичного експертного досвіду), – це одне з найважливіших прикладних завдань, саме та «пічка», від якої треба «танцювати», бо саме завдяки коректній класифікації експертних задач експерт чітко розумітиме об'єктивні межі методів експертного дослідження під час виконання конкретної експертизи.

Класифікацію задач судових експертиз можна провести з різних підстав. Відомі вчені В. Ф. Орлова та О. Р. Шляхов критерієм розмежування задач експертизи вважали об'єктивно існуючі відмінності у їхньому змісті, що визначаються метою та умовами її досягнення. Вони виділяють два компоненти вирішуваного завдання: ціль і об'єкт. На їхню думку, мета ідентифікаційних досліджень – встановлення індивідуально-конкретної тотожності. Мета діагностичного дослідження – встановлення (реконструкція) неповторної, унікальної окремої події, що відбулася в минулому. Мета класифікаційних досліджень – віднесення об'єкта до певного, передбаченого класифікацією розряду, класу чи іншої категорії. Мета ситуаційних досліджень – відображення динаміки окремої (але більш загальної, ніж це має місце у діагностичному дослідженні) або основної події (вона має інтеграційний, комплексний характер) [13].

На нашу думку, найбільш істотним для цього дослідження є розподіл задач судових експертиз саме за **метою як основним змістом поняття задачі**.

Важливим є таке зауваження. Як правило, під задачею у судовій експертизі прийнято розуміти мету, досягнення якої можливе за дотримання певних умов (правил вирішення задачі). Мета експертної задачі значною мірою зумовлює вибір способів її вирішення. У наукових працях увага часто акцентується лише на меті окремого експертного завдання, яке ставиться замовником перед експертом у конкретному дослідженні, та визначається питанням у документі про призначення експертизи, що призводить до тлумачення задачі як близької, схожої на питання, поставлене перед експертом. На нашу думку, у процесі вирішення експертної задачі завжди мають місце два моменти: безпосередньо завдання, яке стоїть перед експертом, та його дії з дослідження та вирішення цього завдання [4].

Як зазначає у зв'язку з цим Н. Т. Малаховська, природа експертної задачі є подвійною: насамперед, вона є завданням слідчого (суду), різноманітні його варіанти, інтерпретовані та інтегровані експертом; одночасно з цим задачі визначаються експертом на підставі наміченої ним програми та розроблених у науці методів дослідження [10]. Що ж до правил вирішення задачі, то, на нашу думку, вони включають обов'язкове встановлення сукупності ознак та властивостей об'єкта експертизи, а також їх взаємозв'язків (підстави вирішення задачі).

Мета дослідження. Знайти єдине правило, виробити єдиний підхід до класифікації задач судових експертиз за метою (та підставам її досягнення) як основним змістом поняття задачі; виділити (підтвердити чи спростувати) основні класи експертних завдань.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб рухатися далі до мети дослідження, ми маємо використовувати певні інструменти. У цьому випадку – це перш за все коректний термінологічний апарат, тобто, ми маємо встановити «правила гри», адже, і це впливає з викладеного вище, основна проблема практично всіх дослідників – неузгодженість дефініцій. При цьому будемо використовувати такий філософський принцип, як «брита Окама» («найпростіше пояснення і є вірним»), що певною мірою може призводити до примітивізації тлумачень, але ми йдемо на це свідомо, так як вважаємо, що складність і громіздкість визначень може приховувати не цілком ясне усвідомлення предмета досліджень. Ми не хочемо перетворювати експертологію на сучасну фізику, де, для того щоб пояснити закони навколишнього світу, продовжують вводити додаткові параметри (мірність простору-часу, темну енергію, темну матерію тощо), а також нагадуємо, що ускладнення законів руху планет у рамках геоцентричної системи йшло доти, доки, відкинувши все зайве, астрономія не винайшла геліоцентричну систему.

Ідентифікація. Це найбільш опрацьоване у теоретичному плані питання. Тому, трохи змінивши визначення зі словника криміналістичних термінів [20], отримуємо наступне: «ідентифікація – це процес встановлення (виключення) тотожності ідентифікованого та ідентифікуючого об'єктів за сукупністю загальних та окремих ознак». Враховуючи вплив співвідношення загальних та окремих ознак при прийнятті рішення про тотожність, зупиняємось на положенні про те, що ідентифікація може бути індивідуальною та груповою.

Діагностика. У погляді проблему визначення змісту предмета криміналістичної діагностики ми повністю згодні з А. В. Кокіним, який відносить її до найважливіших дискусійних проблем [8]. Відповідно до однієї з двох протилежних концепцій предметом діагностики є природа та стан об'єкта, до іншої – концепції обмеженого предмета – з нього виключається природа об'єкта [8]. Поняття діагностики (від грец. *διαγνωστικός* – здатний розпізнавати) прийшло з медицини, де воно означає «мистецтво розпізнавання хвороб за відомими певними ознаками» [21], тобто фактично це визначення *стану* людини, її здоров'я, захворювань, стадії хвороби тощо. Враховуючи відмінність ідентифікаційних та діагностичних ознак, а також те, «що однією

з головних складових діагностики є виділення, наукове обґрунтування, класифікація, виявлення, дослідження, оцінка *діагностичних ознак* (виділено нами – О.Г.)» [15], ми обмежимося наведеним вище розумінням діагностики і не навішуватимемо на неї додаткові, не властиві їй функції, а саме: встановлення природи об'єкта [8], механізму та причинно-наслідкових зв'язків [15]. Таким чином, у нашому визначенні (тут ми повністю згодні з Ю. К. Орловим [11]) експертна діагностика – це науковий метод пізнання, сутність якого полягає в розпізнаванні типового стану об'єкта, що діагностується, а також наявності або відсутності відхилення від норми.

Класифікація. Питання можливості виділення класифікаційних задач викликає багато суперечок. Зокрема, В. О. Снетков звертає увагу, що виділення класифікаційних задач в окремий вид недоречно, оскільки вони вирішуються у процесі або ідентифікаційних або діагностичних досліджень [22, с. 21]. Е. Б. Сімакова-Сфремян також вважає невиправданим виділення класифікаційних задач як самостійної одиниці у їхній загальній класифікації. Зокрема, вона стверджує, що дослідження, які мають на меті віднесення об'єкта, явища до того чи іншого класу, типу, категорії (у медицині, природознавстві, техніці), традиційно вважають діагностичними. Для того щоб віднести об'єкт до будь-якої категорії, необхідно встановити його властивості та стан. Саме тому встановлення властивостей та станів об'єктів, віднесення їх до певної категорії (класу, типу) є діагностичним завданням [19, с. 572]. Заздалегідь скажемо, що ми не погоджуємося з вищевикладеним; для підтвердження чи спростування даних положень приймемо гіпотезу про наявність класифікаційних задач як окремого класу.

У загальному, найбільш простому розумінні класифікація – це віднесення об'єкта до однієї із встановлених класифікаційних груп. Група, судячи з наведеного визначення, повинна бути строго визначена. Підставою для класифікації можуть бути різні за рівнем спільності групи, але вона при цьому не перестає бути класифікацією.

Ситуаційні задачі. Використовуємо одне з виявлених нами найпростіших визначень ситуаційної експертизи зі словника криміналістичних термінів [20], а саме: «ситуаційна (ситуалогічна) експертиза – вид експертизи, що встановлює *механізм події* за його слідами, об'єктами та обстановкою й реалізується в рамках комплексних досліджень».

Для полегшення класифікації експертних задач введемо поняття «вектора індукції² експертних задач» (або «вектора індукції задач експертизи», далі – ВІЗЕ), зобразивши його графічно (див. рис. 1 – вектор АН) та спрямувавши від найбільш «приватної» задачі встановлення індивідуальної тожності (т. А) до найбільш загальної задачі, що встановлює причинно-наслідкові зв'язки досліджуваних об'єктів та явищ з метою встановлення механізму події (т. Н.). Як можна легко побачити, ВІЗЕ, крім іншого, спрямований також від встановлення індивідуальних ознак окремого об'єкта, як основи для досягнення мети дослідження, і спрямований через встановлення його властивостей, закінчується визначенням максимально можливої

² Індукція – філософський принцип аналізу, спрямований від приватного до загального.

сукупності всіх ознак та властивостей декількох досліджуваних об'єктів, а також їх взаємозв'язків.

Вздовж вектора визначимо області вибраних нами та найбільш широко представлених у науковій літературі класів експертних задач: ідентифікаційних (1), класифікаційних (2), діагностичних (3) та ситуаційних (4), розташували їх саме в такій послідовності, відповідно до ступеня спільності задач та встановлюваних для її вирішення ознак і властивостей.

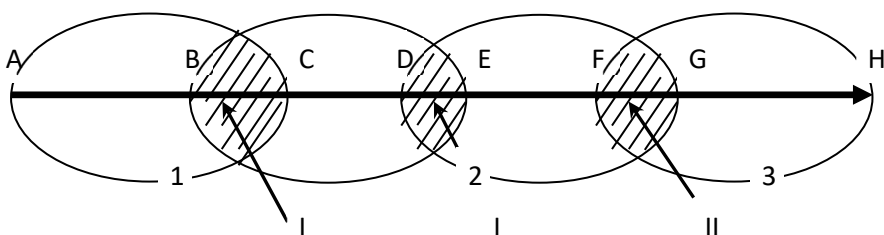

Рис. 1. Вектор індукції експертних задач

У точці А завдання вирішується на підставі сукупності окремих та загальних ознак (індивідуальна тотожність), при цьому значущими для вирішення задачі є окремі ознаки (грають головну роль). При переміщенні вектором вправо зростає роль загальних ознак. У точці В окремих ознак вже недостатньо для вирішення задачі індивідуальної тотожності (тобто, така задача вже не може бути вирішеною). У точці С приватні ознаки зникають, вони не потрібні на вирішення завдання. У точці D, крім найзагальніших ознак будови (побудови) об'єкта, у основі вирішення завдання починають грати діагностичні ознаки. У точці E загальних ідентифікаційних (класифікаційних) ознак немає, завдання вирішується лише на підставі діагностичних ознак; при цьому, «діагнози» мають окреме визначення. У точці F «у справу вступають» внутрішньооб'єктні причинно-наслідкові зв'язки. На ділянці GH завдання вирішуються за допомогою міжоб'єктних причинно-наслідкових зв'язків.

Таким чином, межі областей зазначених нами експертних задач дещо «розмиті», відбувається взаємопроникнення, перетин областей із утворенням спільних ділянок. Ці перетини множин і є тими чутливими ділянками, через віднесення яких в одну, конкретно визначену з множин, що їх утворюють, і «ламають списи» вчені та практики. Запропонуємо назви цих областей (у дужках надані відомі варіанти з наукових джерел):

I – групофікація I типу (групова ідентифікація, класифікація, розпізнавання);

II – групофікація II типу (класифікація, діагностика, діагностичні класифікаційні завдання);

III – причинно-діагностичні завдання (діагностичні, ситуаційні, причинно-динамічні діагностичні задачі).

Почнемо із перших двох. Саме про те, що групофікація (групова ідентифікація) може бути двох типів, і попереджала відома вчена-криміналіст О. Р. Росинська [15], застерігаючи, що «не слід змішувати діагностичні класифікаційні завдання» (у нашій класифікації – групофікація II типу – О. Г.) та «ідентифікаційні завдання, при вирішенні яких встановлюється групова приналежність об'єкта» (у нашому випадку – групофікація I типу)». Зазначимо при цьому, що інтуїтивне розуміння відмінності цих видів задач без графічного уявлення (ВІЗЕ) неочевидно.

Ми вважаємо, що про індивідуальну ідентифікацію (ділянку АВ) у літературі написано більш ніж достатньо, тому зупинятись на ній не будемо.

Інші виділені нами області (математично – це множини і перетини множин) розглянемо докладніше.

Групофікація I типу або передуює індивідуальній ідентифікації, або є остаточною метою (у даному випадку визначається експертом), якщо індивідуальна ідентифікація неможлива через відсутність або недостатність окремих ознак. Групофікація I типу можлива лише щодо слідів-відображень матеріальних об'єктів. Під час проведення зазначеного дослідження використовуються тільки ознаки загальної будови слідів об'єкта дослідження (загальні ознаки). Приклад висновку: слід протектора шини колеса на ґрунті залишено колесом (певної) марки з таким самим ступенем зносу (тобто обмежена множина).

Перехід до уявних образів (загальнішим з погляду нашої теорії класифікації задач) приводить нас на ділянку CD – ділянку класифікаційних задач судових експертиз. При цьому, порівнянню підлягають ознаки загальної будови самого об'єкта або з ознаками натурних зразкових об'єктів із криміналістичних колекцій, або з ознаками, описаними у літературі. Приклад висновку: представлений на експертизу пістолет є пістолетом марки ТТ (відносно обмежена множина). Крім того, в ці завдання також входить віднесення до слідів розрубу (розпилу, свердління і т.д.) у трасології.

При групофікації II типу (ділянка DE), по-перше, відбувається порівняння з ознаками загальної будови об'єктів подібного типу (та/або ще більш загальними ознаками, фактично з принципами побудови таких об'єктів, наприклад, вогнепальна зброя повинна мати ствол, пристрій зпирання ствола, пристрій займання заряду), а по-друге, встановлюються діагностичні ознаки (наприклад, для вогнепальної зброї – кінетична енергія снаряду, здатність до багаторазового використання без руйнування тощо). Результатом дослідження стає віднесення до необмеженої множини предметів: вогнепальної зброї, холодної зброї, спеціальних технічних засобів тощо. При цьому, нами було запропоновано призначеність (класифікаційна інтегральна ознака, яка встановлюється на етапі порівняльного дослідження) та придатність (діагностична інтегральна ознака, що встановлюється на етапі проведення експертного експерименту) називати основними ознаками об'єкта саме для групофікації II типу [5, 6]. Щодо згаданої вище назви «діагностичні класифікаційні задачі» [15]. Пропонуючи своє (групофікація II типу), ми, в принципі, не відкидаємо і це (зрештою, воно вказує на місце цих задач на ВІЗЕ). Єдине, ми не згодні з порядком слів у цій назві, так як (знову відштовхуючись від медицини) для того, аби поставити

діагноз, потрібно спочатку класифікувати об'єкт (тобто, якщо це «милий чоловік», то йому – до терапевта, а якщо «добрий пес» – до ветеринара). Тому правильніше називати цей вид досліджень класифікаційно-діагностичним.

За допомогою власне діагностичних завдань (відрізок EF) вирішують питання встановлення властивостей, а саме *внутрішніх* станів: здібностей, «хвороб», відхилення від норми в досліджуваному об'єкті. Вирішуються вони встановленням виключно діагностичних ознак. Це завдання, наприклад: встановлення незвичайного стану (почеркознавство), можливості пострілу без натиснення на спусковий гачок (балістика). Діагностичні ознаки об'єктів є ще більш загальними з тієї точки зору, що діагностичні методики виходять за межі певного класу об'єктів, тобто, ми встановлюємо незвичайний стан виконання рукопису будь-якою людиною (стать, вік), проводимо подібні експерименти і з гвинтівкою, і з пістолетом тощо.

Необхідність виявлення *зовнішньої* причини зміни *внутрішніх* властивостей об'єкта дослідження (наприклад, однозначного встановлення стану алкогольного сп'яніння або письма в транспорті, що рухається), тобто, встановлення *локальних* причинно-наслідкових зв'язків ускладнює експертне завдання і приводить нас на наступну ділянку FG вектора ВІЗЕ – ділянку причинно-діагностичних задач.

І нарешті, об'єктивно ситуаційні завдання (ділянка GH на векторі) – це завдання встановлення всього комплексу причинно-наслідкових взаємозв'язків ознак та станів об'єкта дослідження, коли цей об'єкт *глобальний* і включає безліч предметів, ділянки території розвитку ситуації тощо – наприклад: встановлення положення стріляючого та жертви (балістика), встановлення можливості уникнути ДТП (автотехнічна) тощо.

З усього викладеного вище можна зробити такі висновки.

1. Групофікація I типу є лише окремим випадком ідентифікації (її основою є «звичайна» сукупність загальних та окремих ознак) і безумовно має бути залишена в таборі ідентифікації або під цією назвою, або під широко використовуваною назвою «групова ідентифікація» (також можливо із зазначенням «I типу», у разі прийняття «II типу» див. нижче п. 3).

2. Наявність підмножин, що обрамляють класифікацію з обох сторін, лише підтверджують її існування і не залишають шансів у її противників.

3. Групофікація II типу через володіння властивим тільки їй набором основних інтегральних ознак: призначеності та придатності, перша з яких належить до класифікаційних, а друга – до діагностичних, тяжіє до виділення її в окремий клас. Автор пропонує або залишити за нею назву, використану у статті, тобто, групофікація II типу, або класифікаційно-діагностичні задачі, що відображає положення цього класу досліджень на ВІЗЕ.

4. Наявність діагностичних завдань, на наш погляд, не повинно викликати сумнівів знову ж таки через обрамляючі підмножини. Причинно-діагностичні завдання, на нашу думку, мають входити до діагностики. Це міркування викликане тим, що як у першому, так і у другому випадку основою рішення задачі є властивості самого об'єкта досліджень.

5. Обґрунтування виділення ситуаційних задач судової експертизи як найскладніших задач із встановлення причинно-наслідкових зв'язків у

комплексному об'єкті дослідження, що включає також обстановку розвитку подій, дано вище.

Висновки. Таким чином, поділ задач судових експертиз на підставі вектора індукції експертних завдань (ВІЗЕ) дає можливість їхньої «правильної» класифікації, у тому сенсі, що вектор і є тим «правилом», за допомогою якого реальною однозначною класифікацією задач залежно від їхнього положення на шкалі цього вектора та, в результаті, однозначне віднесення будь-якої конкретної експертної задачі до певного виду.

Нами визначені: 1) множина ідентифікаційних задач з підмножиною групової ідентифікації (I типу), 2) класифікаційні задачі, 3) групофікація II типу (класифікаційно-діагностичні задачі), 4) діагностичні (з підмножиною причино-діагностичних) та 5) ситуаційні задачі судової експертизи.

Перелік посилань

1. Бурвиков Н. В. К вопросу о классификации задач судебной экспертизы. *Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки*. 2013. № 4-2. С. 151-157 URL: <http://cyberleninka.ru/article>.
2. Винберг А. И. Идентификационная, диагностическая и ситуационная криминалистические экспертизы. *Советское государство и право*. 1978. № 9, С. 71-75.
3. Винберг А. И., Малаховская Н. Т. Судебная экспертология: (Общетеоретическая и методологическая проблема судебных экспертиз). Волгоград. 1979. 183 с.
4. Гуменський О. А. Поняття, класифікація й природа експертних задач. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 19.11.2020). Київ, 2020. С. 150-155.
5. Гуменський О. А. Щодо призначеності та придатності як критеріїв віднесення об'єктів до предметів злочинів. *Актуальні питання нормативно-методичного забезпечення трасологічних та балістичних експертиз: матеріали міжвідом. наук.-практ. семінару* (м. Київ, 21.04.2015). Київ, 2015. С. 9-11.
6. Гуменський О. А. Єдиний підхід до проведення досліджень з групової ідентифікації об'єктів, які є результатами інженерно-технічної діяльності людини (РІДЛ). Сімейство експертиз РІДЛ. *Криміналістика*

References

1. Burvikov, N. V. (2013). On the issue of classification of tasks of forensic examination. *News of the Tula State University. Economic and legal sciences*. No. 4-2. P. 151-157. Retrieved from: <http://cyberleninka.ru/article>. (in Russian).
2. Vinberg, A. I. (1978). Identification, diagnostic and situational forensic examinations. *The Soviet state and law*. No. 9. P. 71-75. (in Russian).
3. Vinberg, A. I., Malakhovskaia, N. T. (1979). *Forensic expertise*. Volgograd. 183 p. (in Russian).
4. Humenskyi, O. A. (2020). The concept, classification, and nature of expert tasks. *Current issues of forensic expertise, criminology, and criminal procedure: proceedings of the II International scientific-practical conf.* (Kyiv, November 19, 2020). Kyiv. P. 150-155. (in Ukrainian).
5. Humenskyi, O. A. (2015). Regarding the purpose and suitability as criteria for classifying objects as objects of crime. *Current issues of normative and methodological support of trasological and ballistic examinations: materials of the interdepartmental scientific-practical seminar* (Kyiv, April 21). Kyiv. P. 9-11. (in Ukrainian).
6. Humenskyi, O. A. (2018). A unified approach to conducting research on the identification of objects, which are the results of the engineering activities of a man. Family of expertise of REAM. *Criminalistics and*

- і *судова експертиза*: міжвід. наук.-метод. зб. Київ, 2018. Вип. 63. ч. 1. С. 110-124.
7. Кондаков Н. И. Логический словарь. Москва, 1975. 720 с.
8. Кокин А. В. О сущности криминалистической диагностики и её соотношении с идентификацией. *Вестник Московского университета МВД России*. № 6. 2009. С. 143-146.
9. Корма В. Д., Образцов В. А. Криминалистическое распознавание: теория, метод, модели технологий. Москва, 2014. 416 с.
10. Корухов Ю. Г. Сущность неидентификационных трасологических экспертиз. *Вопросы современной трасологии*. Москва, 1978, Вып. 36. С. 71-87.
11. Орлов Ю. К. Современные проблемы доказывания и использования специальных знаний в уголовном судопроизводстве: науч.-учеб. пособ. Москва, 2016. 208 с.
12. Образцов В. А. Криминалистика. Курс лекций. Москва, 2004. 400 с.
13. Орлова В. Ф., Шляхов А. Р. Принципы классификации задач криминалистической экспертизы. *Актуальные проблемы теории судебной экспертизы*: сб. науч. тр. / ВНИИСЭ. Москва, 1984. С. 49-54.
14. Малаховская Н. Т. Понятие экспертных задач и возможность построения их иерархической системы. *Теоретические и методические вопросы судебной экспертизы*: сб. науч. тр. / ВНИИСЭ. Москва, 1985. С. 81-104.
15. Россинская Е. Р. Криминалистическая и экспертная диагностика: современное состояние и дискуссионные проблемы. *Вестник экономической безопасности*. 2019. № 2. С. 220-224.
16. Савинов А. В. Логические законы мышления: о структуре и закономерностях логического процесса. Ленинград, 1958. 371 с.
17. Свалов В. И., Тарасов В. П. Неидентификационная трасологическая экспертиза: лекция / ВСШ МВД СССР. Волгоград, 1988. 16 с.
- Forensics*. Issue. 63. Part 1. P. 110-124. (in Ukrainian).
7. Kondakov, N. I. (1975). *Logic dictionary*. Moscow. 720 p. (in Russian).
8. Kokin, A. V. (2009). On the essence of forensic diagnostics and its relationship with identification. *Bulletin of the Moscow University of the Ministry of Internal Affairs of Russia*. No. 6. P. 143-146. (in Russian).
9. Korma, V. D., Obraztsov, V. A. (2014). *Forensic recognition: theory, method, technology models*. Moscow. 416 p. (in Russian).
10. Korukhov, Yu. G. (1978). The essence of non-identification trace examinations. *Questions of modern traceology*. Issue 36, Moscow. P. 71-87. (in Russian).
11. Orlov, Yu. K. (2016). Modern problems of proof and use of special knowledge in criminal proceedings. Moscow. 208 p. (in Russian).
12. Obraztsov, V. A. (2004). *Criminalistics*. Lecture course. Moscow. 400 p. (in Russian).
13. Orlova, V. F., Shliakhov, A. R. (1984). Principles of classification of tasks of forensic examination. *Current problems of the theory of forensic examination: a collection of scientific articles*. Moscow. P. 49-54. (in Russian).
14. Malakhovskaia, N. T. (1985). The concept of expert tasks and the possibility of constructing their hierarchical system. *Theoretical and methodological issues of forensic examination*. Moscow. P. 81-104. (in Russian).
15. Rossinskaia, E. R. (2019). Forensic and expert diagnostics: current state and debatable problems. *Bulletin of economic security*. No. 2. P. 220-224. (in Russian).
16. Savinov A. V. (1958). *Logical laws of thinking*. Leningrad. 371 p. (in Russian).
17. Svalov, V. I., Tarasov, V. P. (1988). *Non-identification traceological examination*. Volgograd. 16 p. (in Russian).

18. Селиванов Н. А. Нужна ли криминалистике такая диагностика. *Социалистическая законность*. 1988. № 6. С. 58-60.
19. Сімакова-Єфремян Е. Б. Класифікація завдань комплексної експертизи контактної взаємодії об'єктів. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*: зб.наук.-практ. матеріалів. Харків, 2004. Вип. 4. С. 571-578.
20. Словарь криминалистических терминов. *Криминалисты: научный портал [Электронный ресурс]*. URL: <https://kriminalisty.ru/stati-slovar-terminov>.
21. Словарь иностранных слов русского языка. URL: <https://classes.ru/all-russian/dictionary-russian-foreign2-term-12474.htm#:~:text=diagnostikos>.
22. Снетков В. А. Криминалистическая диагностика: спорные проблемы. *Вопросы криминалистики и экспертно-криминалистические проблемы*: сб. науч. тр. / ЭКЦ МВД России. Москва, 1997. С. 39-41.
23. Толстухина Т. В. Современные тенденции развития судебной экспертизы на основе информационных технологий: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Москва 1999. 39 с.
18. Selivanov, N. A. (1988). Do forensics need such a diagnosis. *The socialist legitimacy*. No. 6. P. 58-60. (in Russian).
19. Simakova-Yefreman, E. B. (2004). Classification of tasks of complex examination of contact interaction of objects. *Theory and practice of forensic science and criminology*. Kharkiv. Issue 4. P. 571-578. (in Russian).
20. Dictionary of criminalistics terms. Criminalists: scientific portal [electronic resource]. Retrieved from: <https://kriminalisty.ru/stati-slovar-terminov>. (in Russian).
21. Dictionary of foreign words of Russian. Retrieved from: <https://classes.ru/all-russian/dictionary-russian-foreign2-term-12474.htm#:~:text=diagnostikos>. (in Russian).
22. Snetkov, V. A. (1997). Forensic diagnostics: controversial issues. *Issues of criminalistics and forensic problems*. P. 39-41. (in Russian).
23. Tolstukhina, T. V. (1999). Modern trends in the development of forensic expertise based on information technology: extended abstract of Doctor's thesis of Juridical Sciences. Moscow. 39 p. (in Russian).

ON "CORRECT" CLASSIFICATION OF TASKS OF FORENSIC EXAMINATION

O. Humenskyi

To date, the issues of classification of the tasks of forensic examination are debatable, there are several points of view on the problems covered in the article, and all of them are related to the differentiation of these tasks, that is, ultimately, to the establishment of the boundaries of the methods that are used to solve them.

Classification of expert tasks is conducted on the basis of the "vector of induction of expert tasks" (hereinafter referred to as VIET), which is directed from the most "private" task of establishment of individual identity to the most universal task of establishing causative connections of the explored objects and phenomena with the purpose of establishment of a mechanism of an incident; as well as from the establishment of particular features of an individual object, as the basis for achieving the goal of the study, to the determination of the maximum possible set of all features and properties of several studied objects and their relationships.

The division of tasks of judicial examinations based on VIET enables their “correct” classification, in that sense, that vector is those “rule”, by which monosemantic classification of tasks is real depending on their position on the scale of this vector and, as a result, monosemantic attributing of any concrete expert task to the certain kind.

Certain by us: 1) multitude set of identification tasks with a subset of group identification of the first type; 2) classification tasks; 3) group identification of second type (classification and diagnostic tasks); 4) diagnostic (with a subset of causally-diagnostic); 5) situational tasks of forensic examination.

The following definitions have been adopted.

Identification is the process of establishing (excluding) the identity of the identified and identifying objects by a combination of general features. Considering the influence of the ratio of general and features when making a decision about identity, we dwell on the position that identification can be individual and group.

Expert diagnostics is a scientific method of cognition, the essence of which is to recognize the typical state of the diagnosed object, as well as the presence or absence of a deviation from the norm.

Classification is the assignment of an object to one of the established classification groups. The group, judging from the above definition, must be strictly defined. Classification can be based on groups of different degrees of generality, but it does not cease to be a classification.

Situational examination – a type of examination that establishes the mechanism of an incident in its tracks, objects, and environment and is implemented as part of comprehensive studies.

Key words: classification of tasks of forensic examinations, vector of induction of expert tasks, identification, classification, group identification of second type, diagnostics, situational tasks.